

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Yttrande över Renmarksutredningens delbetänkande, SOU 2023:46

Bjurholms kommun, 212000-2833 har fått möjlighet att lämna synpunkter på Renmarksutredningens delbetänkande, SOU 2023:46 och vill delge följande.

Renmarksutredningen har kommit fram till följande slutsats:
Alla samebyar erkänns "Girjasrätt" genom urminnes hävd. Renskötselrätt erkänns genom ett särskilt rättsinstitut att jämföras med äganderätten. Samebyarnas jakträtt innefattar all jakt.

Detta innebär att makten (bestämmanderätten) över jakten och fisket på statlig mark ska flyttas till Sveriges 51 samebyar exkl koncessionssamebyar. Dvs 51 ekonomiska föreningar för ca 3700 renägande samer som verkar på ungefär halva Sveriges yta från Trekröset i norr till och med Jämtlands län i söder.

Detta skulle skapa två bestämmanderätter på samma mark. Det vill säga äganderätt mot det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd.

Det skulle försvaga grunden för äganderätten och fastighetsrätten och det skulle leda till stor oreda, ökade konflikter samt försvårad markförvaltning för alla inblandade parter.

Utredningen utgår enbart från en enskild dom

Förslag med så omfattande samhällspåverkan behöver ha starkt juridiskt stöd, men något sådant finns inte i Renmarksutredningen. Istället har ett flertal juridiska händelser uppkommit under utredningens gång som gjort utredningens juridiska analys allt mer osäker. Utredningens arbete har utgått från en enskild dom, Girjasdomen. En dom som avsåg ett begränsat geografiskt område och avgränsande juridiska frågeställningar.

En domstol kan endast pröva de frågeställningar som parterna väljer att pröva inför domstolen. I Girjas användes gamla hävdsregler för att bedöma rätten till småviltsjakt och fiske ovanför odlingsgränsen i ett område som historiskt varit mycket sparsamt befolkat.

I avsaknad av solid bevisning tvingades Högsta domstolen att underbygga sin dom på antaganden och bedömningar.

Ett exempel på detta är bl.a. följande utdrag från domen:

"det får godtas att vissa ofullständigheter i utredningen om förhållandena på det aktuella området under en viss tidsepok fylls ut genom rimliga antaganden," SOU 2023:46 sid 21.

Högsta domstolen har alltså inte utgått från solida bevis utan domstolen har "antagit" hur förhållandena varit. Detta innebär att utredarens uppfattning vilar på slutsatser från en enskild dom (Girjasdomen) som i sin tur använt antaganden på en begränsad yta för en sameby.

Utredningen har inte klargjort skillnaden för det särskilda rättsinstitutet urminneshävd på statlig mark respektive privat ägd mark, vilket är problematiskt. Det särskilda rättsinstitutet urminneshävd kan endast utkrävas av samebyar under särskilda förutsättningar. Det skall inte och kan inte jämföras med äganderätt.

Det saknas konsekvensanalyser

Det har inte gjorts några konsekvensanalyser med anledning av förslagen som innebär att rättigheter flyttas från de som äger marken i norra Sverige till samebyar. Utredningen går in i en fas med rättslig grund som inte har belyst konsekvenser för andras rättigheter som även påverkas.

Renmarksutredningen har ökat konflikterna på alla plan mellan alla parter och med nuvarande direktiv finns ingen möjlighet att vända den negativa utvecklingen.

Konsekvenser som vi ser är bland annat:

- Jakt och fiske som är en viktig kulturyttring och ett stort fritidsintresse för många fler än de 3 700 som ingår i Sveriges 51 samebyar. Om samebyarna får ensamrätt att bestämma hur kommer allmänhetens möjlighet till jakt och fiske att påverkas? Girjas har utestängt alla som inte är bosatta i Norrbotten.
- Om bestämmanderätten över jakten och fisket och andra nyttjanderätter flyttas från ägaren till marken till en sameby så ändras äganderätten i grunden. Vilken utveckling kan förväntas på lång sikt?
- Med olika regler och flera parter som får bestämma över samma markområde så blir det mycket mer komplicerat för bönder och skogsägare, men även för andra företag och kommuner när man behöver köpa eller byta mark. Det kommer hämma utvecklingen av de gröna näringarna och samhällsutvecklingen i Norrland.
- En huvudsaklig affärsidé för skogsägare är att sköta om sin skog så att träd med bra kvalitet växer upp och avverkas för att bli timmer, massaved och energi. Här spelar älgförvaltningen en viktig roll i ägandet och brukandet av skogen. Men vad sker med skogsskötseln när en sameby, som inte äger marken eller träden, i praktiken förvaltar älgstammen?

Det är djupt problematiskt att renmarksutredningen inte beskrivit hur utvecklingen gällande renskötselrätten ser ut och hur den påverkar andra parter. Renskötelsen har förändrats i stor utsträckning jämfört med då rättigheten uppkom. Detta måste belysas och förklaras. Avsaknaden av sådan analys är direkt avgörande, för i de fall andra berörs av någon form av förändring av renskötselrätten går inte Girjasdomens slutsatser att användas. Det beror på att endast samebyar har erkänts att använda bevislättnader i en domstol. Girjas prövade förhållanden inom ett särskilt område, med särskilda förutsättningar, genom bevislättnader som endast är möjliga mellan staten och en enskild sameby. Ovanstående visar att det inte är möjligt att gå vidare med denna utredning med en enskild dom i ett enskilt fall som utgångspunkt.

Sveriges samebyar verkar på halva Sveriges yta. Girjas sameby omfattar 2,7% av denna yta. Renmarksutredningen har i uppdrag att utgå från vad som antagits på 2,7% av samebyarnas totala område och ändra lagar som ska gälla på alla samebyars område. Vilket motsvarar halva Sveriges yta. Det är inte rimligt.

Bjurholms kommun avvisar utredningens slutsatser och är kritisk till Renmarksutredningen. Bjurholms kommun menar att utredningen är i grunden för svag för att utgöra beslutsunderlag för en fråga av så stor dignitet som renmarksfrågan och måste därför kompletteras med nya direktiv och även ta hänsyn till andra intressenters rättigheter och inte enbart bygga antaganden på Girjasdomen.

BJURHOLMS KOMMUN

Christina Lidström
Kommunstyrelsens ordförande

Jimmy Johansson
Kommunchef